

• РЕЦЕНЗІЯ •

Володимир Михайлович Єрмоленко

*Кафедра аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна*

Олена Вікторівна Гафурова

*Кафедра аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна*

РЕЦЕНЗІЯ

на підручник з аграрного права, підготовлений колективом кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за редакцією доктора юридичних наук, професора А. М. Статівки. Харків: Право, 2019. 416 с.

Трансформаційні зміни, які відбулися внаслідок переходу України до ринкової системи господарювання вимагають нових підходів в організації аграрного виробництва та упорядкування соціальної сфери села. Оскільки за умов адміністративно-командної системи аграрний сектор економіки повністю контролювався державою, нині сільське господарство зіткнулося з низкою проблем, які потребують запровадження нових організаційних, правових та економічних заходів. Саме тому при підготовці підручника перед авторами стояло завдання – забезпечити викладання студентам нормативного курсу «Аграрне право» з урахуванням сучасних вимог стосовно реформування системи вищої юридичної освіти в державі, спрямованого на зміну і перегляд існуючих підходів щодо вивчення аграрного права, застосування нової методики у викладанні зазначеного курсу, а також доступно і систематизовано викласти студентам основи аграрного законодавства, які пов'язані з особливостями сільськогосподарської діяльності.

Структурно підручник складається з трьох частин та 17 розділів. Частина I «Державна аграрна політика та сфера аграрного права» містить п'ять розділів: Державна аграрна політика. Державно-правове регулювання та публічно-приватне партнерство в аграрному секторі економіки; Аграрне право як самостійна галузь права; Особливості правового регулювання аграрних відносин; Аграрне законодавство; Правове забезпечення продовольчої безпеки.

У цій частині підручника автори присвятили значну увагу характеристиці державній аграрній політиці та її правовому забезпеченню, з'ясували особли-

вості правового регулювання публічно-приватного партнерства у сільському господарстві та правового регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в агросекторі. Авторами розкрито сутність галузі аграрного права, доведено її самостійність в національній системі права. Окрім того, у підручнику запропоновано широкий перелік спеціальних принципів аграрного права, детально проаналізовано особливості аграрних правовідносин, охарактеризовано аграрне законодавство та його систему, проаналізовано аграрне законодавство зарубіжних країн. Не залишилась поза увагою авторів також питання правового забезпечення продовольчої безпеки. Автори розкрили її сутність, а також з'ясували індикатори та критерії продовольчої безпеки.

Частина II «Організаційно-правові форми аграрного виробництва» налічує 6 розділів, які присвячені з'ясуванню правового становища суб'єктів аграрного виробництва. Методологічно правильним є надання як загальної характеристики правового становища виробників сільськогосподарської продукції, так і характеристика правового становища окремих суб'єктів – фермерського господарства, сільськогосподарського кооперативу, державних та комунальних сільськогосподарських підприємств, аграрної холдингової компанії, особистого селянського господарства.

Частина III Секторальне правове регулювання виробничо-господарської діяльності суб'єктів аграрного виробництва складається з 7 розділів: Виробничо-господарська діяльність сільськогосподарських товаровиробників та її правове регулювання; Правове регулювання вирощування продукції рослинництва; Правове регулювання виробництва продукції тваринництва; Правове регулювання виробництва продукції аквакультури; Правове забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції в контексті вимог законодавства ЄС та СОТ; Правове регулювання сталого розвитку сільських територій.

В межах цієї частини авторами розглянуто правове регулювання функціонування окремих галузей аграрного виробництва та проаналізовано стан імплементації національного аграрного законодавства до вимог ЄС, а також досліджено правове регулювання відносин щодо виробництва продукції рослинництва та тваринництва в межах СОТ. Окрему увагу присвячено правому забезпеченню сталого розвитку сільських територій.

Між тим, окрім позитивних сторін підручника хотілося б висловити певні зауваження:

1. Враховуючи той факт, що земля у сільському господарстві розглядається як засіб виробництва, у підручнику недостатньо уваги приділено правому режиму земель сільськогосподарського призначення. Доцільно було б охарактеризувати суб'єктів права власності та користування на землі сільськогосподарського призначення, правові засади оренди земель сільськогосподарського призначення, права та обов'язки власників земельних ділянок і землекористувачів та гарантії їх реалізації;

2. Авторами підручника також поверхово розглянуто питання щодо договірних відносин у сільському господарстві. Уявляється, що ці питання є актуальними в умовах сьогодення та потребують додаткової уваги. Слід було б присвятити окрему увагу як загальній характеристиці договірних відносин у сільському господарстві, так і характеристиці окремих договорів, зокрема: контракції сільськогосподарської продукції; страхуванню у сільському господарстві; транспортуванню і зберіганню сільськогосподарської продукції та ін.

Разом з тим, зауваження носять виключно рекомендаційний характер та не впливають на високий рівень роботи. Підручник підготовлений з урахуванням досягнень в юриспруденції, педагогічного досвіду авторів, використанням навчальних, навчально-методичних, наукових праць з аграрного права. Структура і методика викладу тем, формування питань для самоконтролю, дозволили авторам розкрити основні інститути аграрного права, особливості їх правової регламентації. У ньому, з урахуванням сучасних наукових досліджень, відображені концептуальні положення щодо подальшого розвитку аграрного права як самостійної галузі права та навчальної дисципліни.

Цей підручник може використовуватися не тільки студентами, аспірантами, викладачами юридичних, аграрних, економічних вищих навчальних закладів, а також бути корисним для науковців, практиків-фахівців у сфері аграрного, екологічного, земельного та інших галузей права, які зацікавлені у з'ясуванні питань аграрного права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Аграрне право: підручник / [ред.: А.М. Статівка; авт. кол.:]. Харків: Право, 2019. 416 с.

Володимир Михайлович Єрмоленко

Доктор юридичних наук, професор

Завідувач кафедри аграрного, земельного та

екологічного права імені академіка В.З. Янчука

Національний університет біоресурсів і природокористування України

03040, вул. Васильківська, 17, Київ, Україна

Олена Вікторівна Гафурова

Доктор юридичних наук, професор

Кафедра аграрного, земельного та

екологічного права імені академіка В.З. Янчука

Національний університет біоресурсів і природокористування України

03040, вул. Васильківська, 17, Київ, Україна

Volodymyr M. Yermolenko

Doctor of Law, Professor

Head of the Department of Agrarian, Land and

Environmental Law named after Academician V.Z. Yanchuk

National University of Life and Environmental Sciences

03040, 17 Vasylykivska Str., Kyiv, Ukraine

Olena V. Gafurova

Doctor of Law, Professor

Department of Agrarian, Land and Environmental Law

named after Academician V.Z. Yanchuk

National University of Life and Environmental Sciences

03040, 17 Vasylykivska Str., Kyiv, Ukraine